Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1921 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till lag om ströängars indragande till kronan m. m., dels ock angående anslag till bestridande av kostnader för ströängars indragande till kronan.

Närvarande: herrar von Sneidern, Hellström, Linder*, Frändén, Barthelson, Norin, Hage, Falk*, Persson i Trången, Nilsson i Tånga*, Lundström och Edberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 18 mars 1921 dagtecknad proposition, nr 199, vilken hänvisats till lagutskott och sedermera överlämnats till andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till

1) Lag om ströängars indragande till kronan;

2) Lag huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark; samt

3) Lag om förbud mot avsöndring av ströängar inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark.

Genom en samma dag dagtecknad proposition, nr 245, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnaderna för ströängars indragande till kronan under nionde huvudtiteln å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

Efter överenskommelse mellan andra lagutskottet och jordbruksutskottet hava berörda propositioner hänskjutits till behandling i sammansatt andra lag- och jordbruksutskott.

Beträffande grunderna för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse därför här nedan lämnas, hänvisa till de kungl. propositionerna jämte därvid fogade protokollsutdrag.

Utskottet. Frågan om reglering av de med ströängarna sammanhängande förhållandena har, såvitt angår fjälltrakterna inom Västerbottens läns lappmark, redan varit föremål för avgörande från statsmakternas sida. Genom den i enlighet med beslut vid 1916 års riksdag tillkomna kungörelsen den 30 december 1916 angående tilläggsavvittring i vissa delar av Västerbottens län, vilken författning numera har avseende å samtliga de områden av berörda läns lappmark, som under de senare åren varit föremål för avvittring, lämnas nämligen föreskrifter om indragande till kronan av flertalet ströängar i dessa trakter. De genom nu föreliggande förslag till lag om ströängars indragande till kronan ifrågasatta åtgärderna avse att omfatta dels samtliga de trakter inom Västerbottens läns lappmark, vilka icke skola bliva föremål för tilläggsavvittring, dels ock Norrbottens läns lappmark med undantag i stort sett av de delar därav, som äro belägna ovan odlingsgränsen, varvid dock är att märka att hela Jukkasjärvi socken skulle falla inom lagens tillämpningsområde.

Förslaget bygger i huvudsak på samma grundsatser, som gälla för tilläggsavvittringen, nämligen att innehavare av ströängar skola vara skyldiga avstå ängarna till kronan mot vederlag i uppodling av mark, som beräknas kunna giva lika stor avkastning som ängarna. Nyodlingarna skola i regel om möjligt förläggas i närheten av gård, från vilken ängarna indragas, och tillkommer det hemmansägarna och åborna själva att i enlighet med uppgjord plan verkställa odlingsarbetet. Ersättning för odlingen utbetalas i mån av fullgjort arbete, dock så att en femtedel gäldas i förskott så snart beslutet om ängarnas avträdande vunnit laga kraft.

Utskottet finner, i likhet med vad departementschefen anfört vid ärendets föredragande i statsrådet, det ur flera synpunkter vara av vikt att frågan om reglering av ströängarna i lappmarkerna vinner en slutlig lösning. Det synes också, som om det föreslagna sättet för ströängarnas förvärvande åt kronan innebure goda garantier för att såväl ströängsinnehavarnas som kronans intressen bleve fullt tillgodosedda. Väl måste en lagstiftning sådan som denna för mången te sig såsom alltför in-

gripande i det nu i allmänhet i dessa trakter rådande jordbrukssystemet, men å andra sidan torde det vara otvivelaktigt, att de föreslagna åtgärderna komma att bliva av en stor betydelse för utvecklingen av lappmarkernas jordbruk genom att befolkningen tvingas att övergiva det oekonomiska bruket av de mindre givande och avlägsna slåttermyrarna för att i stället ägna sig åt brukandet av odlad jord invid eller i närheten av gårdarna. Jämväl den möjlighet, som genom ströängarnas indragande skulle beredas kronan, att för olika ändamål, särskilt kolonisation och rationell skogsvård, disponera över ängarna, torde väl motivera en indragning av ängarna.

Emellertid får icke förbises den karaktär av tvångslagstiftning, förslaget onekligen innebär, genom det ingrepp, som härvid kommer att göras i befolkningens vanor och tänkesätt. Den medverkan från jordbrukarna själva, som ett ordnande av hithörande förhållanden förutsätter, nödvändiggör, att de ifrågasatta åtgärderna mötas av förtroende från dem, som närmast komma att beröras därav. Av gjorda undersökningar under förarbetena till lagen synes emellertid, i den mån så kunnat utrönas, ett dylikt förtroende redan förefinnas. Försiktigheten bjuder likväl att ej forcera indragningen utan att gå fram i sådan takt att lappmarksborna, allteftersom ströängsregleringen framskrider, få ögonen öppna för de fördelar, indragningen av ängarna och därmed övergången till ett intensivare jordbrukssystem för dem medför. På samma gång som det sålunda torde vara av betydelse att indragningen icke från början alltför mycket forceras, bör det vid utväljande av de trakter, där lagen först skall tillämpas, tillses att i främsta rummet hänsyn tages till de behov, kronan har att för kolonisations- eller andra ändamål komma i besittning av ängar samt att indragningen i början i största möjliga utsträckning förlägges till de delar av lappmarkerna, vilka äro bäst ställda i avseende å kommunikationer, då man här torde träffa den befolkning, som fått de starkaste impulserna till en förändrad jordbruksdrift och som därför beredvilligast kommer att medarbeta till ett lyckligt resultat av ströängsindragningen.

De erinringar, utskottet vid granskningen av föreliggande lagförslag funnit anledning att framställa, röra endast vissa detaljer i förslaget till lag om ströängars indragande till kronan och skall utskottet här nedan under de särskilda paragraferna lämna redogörelse härför.

8 §.

Enligt denna paragraf skall den nämnd, som har att handlägga frågan om ströängars indragande och bestämmande av vederlag för dem,

bestå av en lantmätare, en jordbrukskonsulent eller annan person med jämförlig utbildning samt en person som, utan att behöva äga dylik utbildning, besitter praktisk insikt i jordbruk.

Då det torde vara av vikt att den ledamot i nämnden, som har att företräda den praktiska insikten i jordbruksfrågor, äger särskild kännedom om de förhållanden, som röra lappmarkernas jordbruk, hemställer utskottet att paragrafens ordalydelse härutinnan ändras så att orden »insikt i jordbruk», ersättas med orden »insikt i lappmarkernas jordbruksförhållanden.»

40 §.

Ströängar, som indragas, skola enligt denna paragraf avträdas till kronan, då tre år förflutit från det laga kraft åkommit beslutet om deras indragande, dock har ströängsnämnden befogenhet att för särskilt fall, där synnerliga skäl föreligga, utsträcka tiden för ängarnas avträdande under en tid av ytterligare högst tre år. Om ströäng eller del därav utses till odlingsområde för annan fastighet, skall ängen omedelbart avträdas, men är ägaren i sådant fall berättigad till ersättning för mistad avkastning under en tid av tre år från avträdandet.

I likhet med några av de myndigheter, vilka yttrat sig över förslaget, håller utskottet före att tillräcklig tid knappast kan anses hava blivit lämnad för fullbordandet av de i odlingsplanen upptagna arbetena, om ängarna avträdas redan efter tre år, och hemställer utskottet att tiden, inom vilken ängarna skola avträdas, utsträckes till fyra år. Likaså hemställer utskottet, att ströängsnämnden tillägges befogenhet att bevilja ytterligare anstånd med högst fyra år.

Med hänsyn till den nu föreslagna ändringen angående tiden för ängarnas avträdande torde det vara erforderligt, att den i paragrafens andra stycke stadgade ersättningen till ströängsinnehavare, som omedelbart avträder äng, bestämmes så, att den beräknas motsvara fyra års avkastning.

41 §.

För den händelse fastighetens ägare begagnat sig av den honom tillkommande rätten att med virke från omgivande kronopark uppföra lada å ströäng, som indrages, förklaras han enligt förevarande paragraf berättigad att bortföra ladan, dock tillfaller denna kronan, om den ej är bortförd ett år efter det ängen avträtts.

Utskottet hemställer att med hänsyn till jordägarens intresse tiden, inom vilken han äger bortföra ifrågavarande lador, utsträckes till två år.

52 §.

I sammanhang med besluten om ängarnas bibehållande medgavs, att det virke, som åtginge till behövliga hägnader, hässjor och hölador vid ängarna, finge efter anvisning av revirförvaltaren tillsvidare kostnadsfritt avhämtas från kronoparken. I förevarande paragraf föreslås, att berörda virkesrätt skulle, vad angår ängar som vid ströängsförrättning förklaras icke skola indragas, upphöra att gälla, då tio år förflutit från det förrättningen vunnit laga kraft.

Då den sålunda föreslagna bestämmelsen kommer att innebära en viss obillighet mot innehavarna av ifrågavarande ängar, samt ett bibehållande av servitutet icke torde medföra några större olägenheter för kronan, hemställer utskottet om sådan ändring i paragrafen att virkesrätten förklaras skola gälla tillsvidare.

Mot föreslagna lagar huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark och om förbud mot avsöndring av ströängar inom samma lappmarker har utskottet intet att erinra.

Vad angår de i Kungl. Maj:ts proposition nr 245 innefattade förslag till anslag för bestridande av kostnaderna för ströängars indragande till kronan har utskottet intet att erinra mot grunderna för de gjorda kostnadsberäkningarna. Utskottet vill endast understryka nödvändigheten av att vid planläggandet av ströängsnämndernas arbeten förrättningarna så förläggas, att nämndernas resekostnader bliva så små som möjligt. Av samma anledning bör ströängsnämnd endast där ett verkligt behov föreligger besiktiga ängarna och i stället grunda sina beräkningar av ängarnas avkastning på vid avvittringen verkställd uppskattning och andra för nämnden kända förhållanden.

De av utskottet föreslagna ändringarna i förslaget till lag om ströängars indragande till kronan äro icke av beskaffenhet att inverka på utgifterna för indragningen i vidare mån än att på grund av ändringen i 40 § i nämnda lagförslag kronans ersättningsskyldighet blir något höjd i det fall att ströäng skall omedelbart avträdas till kronan. Emellertid torde den härav föranledda kostnadsökning, som svårligen

låter sig bestämmas, vara så obetydlig, att hänsyn icke behöver tagas därtill vid beräkningen av utgifterna för hela indragningen.

Beträffande det anslag, som kan vara erforderligt för påbörjande av ströängsindragningen under nästkommande år, erinrar utskottet om vad här ovan anförts angående önskvärdheten av att indragningen till en början icke bedrives alltför forcerat. Jämväl statsfinansiella hänsyn bjuda härvid till försiktighet. Kungl. Maj:t, som hemställt om ett anslag för år 1922 å 250,000 kronor, har vid beräkningen därav utgått från att fyra ströängsnämnder skulle vara i verksamhet under hela den årstid, som lämpade sig för förrättningar av förevarande slag. Utskottet håller före, att indragningen under nästkommande år icke bör givas den omfattning, som i propositionen förutsatts, och föreslår, att berörda anslag sättes till 150,000 kronor, inom vilken gräns det skulle tillkomma Kungl. Maj:t att med ledning av de synpunkter, som ovan anförts, på lämpligaste sätt igångsätta ströängsindragningen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa

A) att riksdagen, med tillkännagivande att Kungl. Maj:ts i propositionen nr 199 innefattade lagförslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte för sin del antaga följande förslag till

Kungl. Maj:ts förslag:	*Utskottets förslag:*

1) Lag

om ströängars indragande till kronan.

I. *Allmänna bestämmelser.*

1 §.

Med ströängar förstås i denna lag ägor, som hemman eller nybygge i Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark vid avvittring fått sig tillsvidare tillagda å kronomark.

2 §.

Ströängar skola efter ty i denna lag stadgas indragas till kronan.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

3 §.

Denna lag skall icke äga tillämpning å ströängar inom Västerbottens läns lappmark, vilka tillhöra fastighet, som, enligt vad särskilt är stadgat, kan bliva föremål för tilläggsavvittring, ej heller å ströängar, tillhörande fastighet inom Karesuando socken eller inom Gällivare, Jokkmokks eller Arjeplogs socken belägen by eller fastighet, vars samtliga ägor ligga ovan odlingsgränsen.

4 §.

Består fastighet, som tillkommit genom jordavsöndring, uteslutande av en eller flera ströängar, inbegripas dylika ängar icke under stadgandet i 2 §.

5 §.

Under stadgandet i 2 § inbegripes icke äng eller del därav, som, innan förrättning enligt denna lag å fastigheten företages, blivit försatt i sådant odlat skick, att den kan för framtiden brukas såsom åker.

Ströäng, som, änskönt ej odlad, i befintligt skick kan med fördel från fastigheten brukas till årlig slåtter, vare ej heller inbegripen under 2 §.

6 §.

Är ströäng, som, enligt vad här förut är stadgat, skulle vara underkastad indragning, belägen i omedelbar närhet av äng, som jämlikt 5 § är från indragning undantagen, varde ock den förra ängen eller viss del därav undantagen, i den mån sådant prövas nödigt för vinnande av lämplig ägoanordning.

För ernående av dylik ägoanordning må ock äng, som enligt senare stycket av 5 § skulle bibehållas under fastighet, eller del av sådan äng indragas till kronan.

7 §.

Vederlag för ströängar, som indragas till kronan, skall utgå medelst bekostande av odling å den fastighet, vartill ängarna höra. Odlingen skall vara sådan, att därigenom kan åt fastigheten beredas höavkastning till samma myckenhet, som vid uppskattning enligt denna lag beräknas kunna skördas å ängarna.

Kungl. Maj:ts förslag:

Har vid laga skifte mark, som i skifteshandlingarna betecknats såsom avrösningsjord, upptagits bland ströängar, skall å marken sättas visst värde i penningar och odlingen bestämmas så, att kostnaden därför motsvarar värderingsbeloppet.

Ingår i ströäng område, som vid skifte betecknats såsom impediment, tillfalle det kronan utan ersättning.

8 §.

Fråga om ströängars indragande till kronan och bestämmande av vederlag för dem skall företagas till handläggning av en särskild nämnd, kallad ströängsnämnd.

Nämnden skall bestå av en lantmätare, vilken förordnas av Konungen, samt en jordbrukskonsulent eller annan person med jämförlig utbildning och en person, som, utan att behöva äga dylik utbildning, besitter *praktisk insikt i jordbruk,* vilka sistnämnda ledamöter förordnas, den förre av länsstyrelsen och den senare av länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott.

Utskottets förslag:

Nämnden skall bestå av en lantmätare, vilken förordnas av Konungen, samt en jordbrukskonsulent eller annan person med jämförlig utbildning och en person, som, utan att behöva äga dylik utbildning, besitter *praktisk insikt i lappmarkernas jordbruksförhållanden,* vilka sistnämnda ledamöter förordnas, den förre av länsstyrelsen och den senare av länets hushållningssällskaps förvaltningsutskott.

9 §.

Konungen bestämmer för varje år antalet av de ströängsnämnder, som skola tillsättas, samt anvisar åt varje nämnd visst verksamhetsområde.

10 §.

Lantmätaren har att leda ströängsnämndens sammanträden och därvid föra protokoll, innefattande redogörelse för vad under förrättningen förekommit. Protokollet bör vid varje sammanträdes slut upplästas för närvarande sakägare.

11 §.

Stanna ströängsnämndens ledamöter i olika meningar, gälle vad de flesta säga. Har var sin mening, gälle lantmätarens.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

12 §.

Mot ledamot i ströängsnämnd gälle de jäv, som i avseende å laga skifte äro stadgade för lantmätare eller god man.

Anmäles vid förrättningen jäv, meddele ströängsnämnden beslut däröver.

Ogillas framställt jäv, skall, utan hinder av jävet, förrättningen fortgå.

Finnes jäv lagligen grundat, varde förrättningen avbruten, och tillkännagive lantmätaren förhållandet för länsstyrelsen, som har att vidtaga åtgärd för annan ledamots förordnande.

Är någon missnöjd med beslut, varigenom jäv mot förrättningsman ogillas, äge han inom trettio dagar från det beslutet meddelades till ordföranden i ägodelningsrätten ingiva besvär, åtföljda av utdrag av protokollet i vad det avser överklagade beslutet. Klaganden stånde ock öppet att på eget äventyr med posten insända besvären till ordföranden så tidigt, att de komma honom till handa före sagda tids utgång. Ordföranden i ägodelningsrätten meddele skyndsamt beslut angående jävet. Över dylikt beslut må ej klagan föras.

13 §.

Särskild förrättning enligt denna lag varde hållen för varje fastighet, vilken behörigen utbrutits eller efter sämjedelning bildar särskild brukningsdel. Äro ströängar gemensamma för två eller flera i övrigt skilda fastigheter, varde gemensam förrättning hållen för dessa. Finner ströängsnämnd eljest särskilda omständigheter föranleda, att förrättning äger rum i ett sammanhang för flera fastigheter, må nämnden därom besluta.

Ändå att fastigheten är sådan, som i 4 § avses, varde förrättning därå enligt denna lag hållen för meddelande av förklarande om dithörande ängars undantagande från indragning.

14 §.

Om ungefärliga tiden för förrättning, som ströängsnämnd har att företaga å fastighet, skall lantmätaren minst fjorton dagar förut låta uppläsa kungörelse i kyrkan i den församling, där fastigheten är belägen. Därjämte åligger lantmätaren att minst tjugo dagar före den beräknade tiden för förrättningen med posten avsända kallelse till den,

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

som enligt senaste mantalslängd eller eljest tillgängliga upplysningar i egenskap av ägare innehar fastigheten; dock vare, där denne icke har känt hemvist inom riket eller han vistas utom riket, sådan kallelse icke erforderlig.

Då ecklesiastikt hemman beröres av förrättning, som här avses, göre lantmätaren i god tid hos länsstyrelsen anmälan därom, i syfte att allmänt ombud må förordnas att vid förrättningen bevaka hemmanets rätt.

15 §.

Vid uppskattning av ströängars avkastning har ströängsnämnden att beräkna myckenheten av det hö, ängarna i befintligt skick i medeltal årligen kunna lämna. Beträffande ströäng, som i skifteshandlingar eller, där skifte ej ägt rum, i avvittringshandlingar betecknats såsom ägnad för röjning, ängsvattning eller vattenavtappning men varå sådant arbete ej kommit till stånd, skall avkastningen beräknas till en femtedel av vad marken efter dess iordningsställande kan anses komma att lämna.

16 §.

Till ledning vid den i 15 § avsedda beräkning av ströängars höavkastning skall tjäna den uppskattning, som skett vid avvittringen; dock må avvikelse därifrån äga rum i den mån sådant föranledes av innehållet i skifteshandlingar, kreatursantalet vid gården eller andra omständigheter. Ströängsnämnden äge, då särskild anledning därtill föreligger, att för höavkastningens beräknande företaga besiktning av ängarna.

17 §.

Då, efter ty i 7 § sägs, värdet av ströäng skall beräknas i penningar, må det ej i något fall sättas högre än till femton kronor för hektar räknat.

18 §.

Ströängsnämnden tillkommer att utse området för den odling, som skall av kronan bekostas.

Till odlingsområde må utses antingen mark inom fastighetens egentliga ägoområde eller till fastigheten hörande ströäng eller ock

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

kronomark, däri inbegripen äng, som ströängsnämnden finner böra från annan fastighet indragas till kronan.

19 §.

Varder av fastighetens ägare viss mark inom fastighetens egentliga ägoområde anvisad till odlingsområde, skall denna anvisning följas, därest antingen kostnaden för områdets odlande och första gödslande understiger två tredjedelar av det belopp, som, på sätt i 20 § sägs, varder bestämt såsom det högsta, vartill i något fall dylik kostnad må uppgå, eller ock odlingsområdets förläggande till annan plats än den anvisade icke skulle medföra nämnvärd minskning i den kostnad, som skall av kronan gäldas.

20 §.

Där ej till odlingsområde utses mark, som av fastighetens ägare anvisas, skall vid dess utväljande iakttagas:

att odlingsområde ej i något fall må förläggas så, att avståndet från boplats, därifrån det skall brukas, överstiger fem kilometer, efter framkomlig väg räknat;

att till odlingsområde ej må utses mark utanför fastighetens egentliga ägoområde, med mindre sådant länder fastigheten till fördel och icke föranleder olämplig ägoanordning för kronan;

att mark, vars odlande skulle medföra betydande kostnad, ej må ifrågakomma, så framt annan mark står till buds, som kan odlas för väsentligen mindre kostnad; samt

att mark, å vilken torrläggning eller annat arbete för uppodling till åker ägt rum, innan förrättning å fastigheten företages, ej må ifrågakomma, med mindre ägaren lämnar sitt medgivande därtill eller annan mark ej finnes att tillgå.

På Konungen ankommer att tid efter annan fastställa ett belopp såsom det högsta, vilket i något fall må, för hektar räknat, utbetalas enligt denna lag såsom kostnad för områdes odlande och första gödslande; och må mark, vars iordningsställande skulle medföra högre kostnad, ej utses till odlingsområde, med mindre ägaren åtager sig att svara för den del av kostnaden, som överstiger sagda belopp.

I övrigt skall vid odlingsområdes utväljande tillses, vad som är för fastigheten lämpligast.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

21 §.

För bestämmande av omfattningen av mark, som för ernående av den enligt 7 § erforderliga höavkastningen bör utläggas såsom odlingsområde, har ströängsnämnden att till viss myckenhet, lägst ettusensjuhundra kilogram och högst tretusen kilogram för hektar, beräkna den höavkastning, marken kan i odlat skick lämna. Varder till odlingsområde utsedd sådan fastigheten tillhörande mark, som redan begagnas till slåtter, skall från den beräknade myckenheten avdragas vad som enligt ströängsnämndens uppskattning motsvarar avkastningen av marken i dess befintliga skick.

22 §.

Där till odlingsområde utses mark, å vilken torrläggning eller annat arbete för uppodling till åker påbörjats, vare ägaren, efter ströängsnämndens beprövande, berättigad till skälig ersättning av kronan för det arbete, som å marken nedlagts.

23 §.

Där ströängar, som ifrågakomma till indragning, hava den beskaffenhet och det läge, att de väl lämpa sig att odlas och brukas under den fastighet, dit de höra, skall ströängsnämnden tillse, huruvida fastigheten efter ängarnas avträdande samt uppodlande av ifrågasatt odlingsområde skulle hava i behåll till odling tjänlig mark, som kan efter verkställd odling lämna en avkastning, motsvarande den från ängarna beräknade och hälften därutöver. Skulle så ej vara fallet, skall av kronomark, som är tjänlig till odling och väl lämpar sig att brukas under fastigheten, till denna läggas ett område av den omfattning, att från detsamma och den i behåll varande odlingsmarken inom fastigheten kan efter verkställd odling erhållas en avkastning, motsvarande den från ängarna beräknade och hälften därutöver.

24 §.

Odlingsområde, som för fastigheten utses utanför dess egentliga ägoområde, skall, såvitt ske kan, utläggas så, att det kommer att omfatta, förutom vad som är avsett att odlas, jämväl därmed sammanhängande mark, som ytterligare kan erfordras för områdets ändamålsenliga brukande samt för bildande av regelbundna och tjänliga gränser.

Lag samma vare beträffande område av kronomark, som enligt 23 § tillägges fastigheten.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

25 §.

Tillhöra ströängar två eller flera fastigheter samfällt utan att vara dem emellan sämjedelade, skall, där så ske kan, å någon av ängarna eller å annan för fastigheterna gemensam mark eller ock å kronomark odlingsområde i enlighet med denna lag utläggas för fastigheterna samfällt. Det i 20 § givna stadgandet, att odlingsområde ej må utläggas på större avstånd än fem kilometer från boplats, varifrån det skall brukas, äge i ty fall ej tillämpning, ej heller de i 23 § givna föreskrifter om åliggande för ströängsnämnd att tillse, det fastighet efter ängars avträdande har i behåll mark, som är tjänlig till odling.

26 §.

Finnes vid förrättning enligt denna lag, att odlingsområde ej står till buds eller att vad som står till buds ej förslår till beredande åt fastigheten av en höavkastning, till fullo motsvarande den, som ströängarna kunna lämna, skola ängarna, i den mån deras avkastning således ej kan ersättas genom odling, bibehållas åt fastigheten.

Står odlingsområde till buds men däremot icke sådant område, som i 23 § avses, skola, i den mån det saknas, ströängarna bibehållas, där ej fastighetens ägare yrkar, att de ändock indragas.

27 §.

Skola på grund av bestämmelserna i 26 § de till en fastighet hörande ströängar allenast delvis indragas, tillkommer ströängsnämnden att, efter ty prövas vara för fastigheten lämpligast, bestämma vad som skall indragas och vad som skall åt fastigheten bibehållas.

28 §.

Kan torrläggningsarbete, som ifrågakommer för utläggande av odlingsområde, medföra märkbar inverkan å vattenförhållandena i vattendrag, sjö eller annan vattensamling, eller uppkommer fråga om arbetets laglighet med hänsyn till inverkan å mark, som tillhör annan än den, för vilkens räkning odlingsområde utlägges, skall frågan om torrläggningen prövas i den ordning, som i vattenlagen finnes för sådant fall stadgat; och skall förrättningen under tiden vila.

Finner ströängsnämnd i andra fall än som i första stycket avses, att ifrågakommande torrläggningsarbete bör, såsom ländande till båtnad för två eller flera fastigheters odlingsområden utföras i ett sammanhang,

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

skall envar av fastigheternas ägare deltaga i arbetet i mån av den nytta, som nämnden prövar kunna genom torrläggningen beredas fastigheten. Nämnden tillkommer att med tilllämpning härav mellan ägarna fördela arbetet, så att envar av dem får sig anvisad viss del av arbetet, eller ock, där det ej lämpligen kan ske, föreskriva, att arbetet skall utföras av delägarna samfällt. Efter enahanda grunder har nämnden i ty fall ock att meddela bestämmelser om underhållet av föreskriven anläggning.

29 §.

Ströängsnämnden har att uppgöra plan till den odling, som skall av kronan bekostas. Sådan plan skall innefatta bestämmelse om sättet för såväl utförande av odlingen, torrläggning däri inbegripen, som den odlade markens första gödsling med erforderlig konstgödsel ävensom detaljerad beräkning av kostnaderna för dessa åtgärder.

I planen skola angivas vilka arbeten skola anses motsvara hälften av kostnaden. Där så lämpligen kan ske, skola dessa arbeten bestämmas så, att efter deras utförande viss del av odlingsområdet är färdigt att tagas i bruk.

30 §.

Över odlingsområde skall upprättas kartskiss och beskrivning, så avfattade, att området lätt kan återfinnas, varjämte detsamma skall utstakas å marken. Är området beläget utanför fastighetens egentliga ägoområde, skall det därjämte rörläggas samt fullständig karta med beskrivning upprättas. Lag samma vare i fråga om område, som jämlikt 23 § förenats med fastigheten.

I planen upptagna diken skola, i den mån sådant erfordras, utmärkas å marken.

Har ströäng allenast delvis indragits till kronan, skall rågång mot den del av ängen, som bibehållits under fastigheten, å marken utstakas och rörläggas samt karta med beskrivning över rågången upprättas.

31 §.

Sedan alla vid förrättningen förekommande frågor blivit behörigen utredda, skall ströängsnämnden avgiva utlåtande. Detta skall föredragas å sammanträde med sakägarna, och varde därvid tillkännagivet vad enligt 34 § skall iakttagas för fullföljande av talan mot nämndens beslut.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

Uppskov med förrättning må ej äga rum, med mindre sådant på grund av sakens vidlyftighet eller andra tvingande omständigheter är oundgängligen nödigt.

32 §.

Senast sex månader efter det förrättningen avslutats skall ett exemplar av protokollet över densamma med därtill hörande handlingar utan lösen bevisligen tillställas fastighetens ägare eller, om dennes vistelseort ej är känd eller han vistas utom riket, någon som är boende å fastigheten eller en av grannarna.

Avser förrättningen flera fastigheter, skola förrättningshandlingarna tillställas den, som vid förrättningen utsetts att för gemensam räkning mottaga desamma.

Då fråga är om ecklesiastikt hemman, skola förrättningshandlingarna tillställas det allmänna ombudet.

Inom den i första stycket angivna tid åligger det tillika lantmätaren att översända samtliga till förrättningen hörande koncepthandlingar till vederbörande revirförvaltare; och har denne att tillställa lantmätaren bevis om mottagandet.

Bevis att förrättningshandlingarna blivit vederbörande tillställda skall av lantmätaren översändas till ordföranden i ägodelningsrätten.

33 §.

Revirförvaltaren åligger att i vad kronans rätt angår granska förrättningshandlingarna samt, där han finner sådant påkallat, å kronans vägnar fullfölja talan mot förrättningen.

Förrättningshandlingarna skola, evad talan av revirförvaltaren fullföljes eller icke, inom besvärstidens utgång av honom insändas till ordföranden i ägodelningsrätten.

34 §.

Den som är missnöjd med ströängsnämnds utlåtande skall, vid äventyr att detsamma eljest vinner laga kraft, inom sextio dagar efter handlingarnas delfående ingiva besvär till ordföranden i ägodelningsrätten. Klaganden stånde ock öppet att på eget äventyr med posten insända besvären till ordföranden så tidigt, att de komma denne till handa före sagda tids utgång.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

35 §.

Hava besvär i enlighet med 34 § inkommit till ordföranden i ägodelningsrätten, utsätte han så snart lämpligen ske kan tid och ort för ärendets handläggning samt kalle minst fjorton dagar före sammanträdet rättens ledamöter, fastighetens ägare och revirförvaltaren ävensom allmänt ombud, där sådant varit förordnat. Ordföranden äge tillika, där särskilda omständigheter sådant påkalla, till rätten kalla förrättningslantmätaren, så ock särskild sakkunnig till rättens biträde.

36 §.

Ägodelningsrätten sammanträder å plats, där sammanträde med minsta kostnad för det allmänna och sakägare kan hållas. Syn på stället må förrättas endast då ägodelningsrätten eller dess ordförande finner det för ärendets prövning oundgängligen nödigt.

Kostnaden för ägodelningsrättens sammanträde ävensom gottgörelse åt förrättningslantmätare och sakkunnig, som till rätten kallas, skola gäldas av allmänna medel.

37 §.

Över ägodelningsrättens utslag må ej klagan föras i annat hänseende än såvitt fråga är huruvida och i vilken omfattning ströängar skola till kronan indragas. Den som härutinnan är missnöjd med ägodelningsrättens utslag äger att sist å sextionde dagen från den dag, utslaget gavs, till ordföranden i ägodelningsrätten ingiva sina till Konungen ställda besvär. Besvären skola vara avfattade i två exemplar vid äventyr att klaganden eljest har att gälda lösen för avskrift å desamma.

Finner revirförvaltaren synnerliga skäl att påkalla sakens fullföljande hos Konungen, har han att i god tid före besvärstidens utgång till ombudsmannen och fiskalen hos domänstyrelsen ingiva skriftlig framställning av sagda skäl ävensom ägodelningsrättens protokoll och utslag samt handlingarna i ärendet; och skola dessa för sådant ändamål på anmälan tillhandahållas honom av ordföranden. Har dylik framställning gjorts, äger ombudsmannen, där även han finner synnerliga skäl till klagan föreligga, å kronans vägnar fullfölja talan mot utslaget.

Hava besvär anförts av ombudsmannen, skola de av ordföranden tillställas fastighetens ägare eller den, som enligt 32 § mottagit förrättningshandlingarna. När besvär anförts av annan än ombudsmannen,

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

har ordföranden att låta besvären jämte övriga handlingar tillställas ombudsmannen.

Efter det delgivning av besvären sålunda ägt rum, må till Konungen ställd förklaring över besvären inom trettio dagar från delgivningen till ordföranden ingivas eller med posten insändas. Sedan den förelagda tiden tilländagått eller förklaring därförinnan inkommit, varde handlingarna av ordföranden insända till Konungens nedre justitierevision.

38 §.

Då beslut om ströängars indragande äger laga kraft, skall ordföranden i ägodelningsrätten därom meddela bevis, att biläggas förrättningshandlingarna och tecknas å karta, där sådan upprättats. Bevis om beslutets laga kraft varde jämväl med posten av ordföranden tillställt fastighetens ägare eller den, som enligt 32 § mottagit förrättningshandlingarna.

Ordföranden översände därefter handlingar och karta till lantmätaren; och har denne att medelst utdrag ur handlingarna samt, där så erfordras, kopia av kartan meddela domänstyrelsen nödig kännedom om ärendet.

39 §.

Utöver vad i 34—38 §§ finnes stadgat skall beträffande rättegång i mål om ströängars indragande i tillämpliga delar gälla vad i avseende å rättegången i skiftesmål är föreskrivet.

40 §.

Ströängar skola till kronan avträdas, då *tre år* förflutit från det laga kraft åkommit beslut om deras indragande. Dock må ströängsnämnden för särskilt fall, där synnerliga skäl föreligga, medgiva ytterligare anstånd med högst *tre år*.

Har ströäng eller del därav utsetts till odlingsområde för annan fastighet, skall ängen avträdas, så snart laga kraft åkommit sagda beslut. Ägaren njute i sådant fall ersättning för mistad avkastning

40 §.

Ströängar skola till kronan avträdas, då *fyra år* förflutit från det laga kraft åkommit beslut om deras indragande. Dock må ströängsnämnden för särskilt fall, där synnerliga skäl föreligga, medgiva ytterligare anstånd med högst *fyra år*.

Har ströäng eller del därav utsetts till odlingsområde för annan fastighet, skall ängen avträdas, så snart laga kraft åkommit sagda beslut. Ägaren njute i sådant fall ersättning för mistad avkastning

Kungl. Maj:ts förslag:

under en tid av *tre år* från avträdandet; och varde beloppet av sagda ersättning bestämt av ströängsnämnden.

41 §.

Finnes lada å ströäng, som indrages, vare ägaren berättigad att bortföra ladan. Är den ej bortförd inom *ett år* efter det ängen avträddes, tillfalle den kronan utan lösen.

Utskottets förslag:

under en tid av *fyra år* från avträdandet; och varde beloppet av sagda ersättning bestämt av ströängsnämnden.

41 §.

Finnes lada å ströäng, som indrages, vare ägaren berättigad att bortföra ladan. Är den ej bortförd inom *två år* efter det ängen avträddes, tillfalle den kronan utan lösen.

42 §.

Ersättning, som avses i 22 eller 40 §, skall av länsstyrelsen utbetalas, så snart förrättningen vunnit laga kraft.

Annan odlingskostnad, som det åligger kronan att gälda, skall av länsstyrelsen utbetalas med en femtedel, så snart beslutet om ängarnas indragande äger laga kraft och fastighetens ägare anmäler sig ämna påbörja odlingsarbetet, med två femtedelar, då fastighetens ägare med intyg av nämndeman, ledamot i ägodelningsrätt eller god man för lantmäteriförrättningar eller ock två andra trovärdiga män styrker sig hava i enlighet med uppgjord plan fullgjort så mycket av vad däri föreskrives som motsvarar halva kostnaden, samt med återstående två femtedelar, då med intyg av syneman, som länsstyrelsen på ansökan förordnat, styrkes, att det föreskrivna är i sin helhet fullgjort.

43 §.

Belopp, som i enlighet med denna lag utgår i mån av verkställda arbeten, skall, utan att vara underkastat preskription, innestå för fastighetens räkning, till dess arbetena utförts och avsynats.

44 §.

Är fastighet, från vilken ströängar skola indragas, utarrenderad, ankommer det, utan hinder av arrendeavtalet, på ägaren att utföra den odling, som enligt ströängsnämndens beslut skall av kronan bekostas. Har ägaren ej inom ett år från det förrättningen vunnit laga kraft på-

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

börjat odlingen, eller har han väl inom sagda tid påbörjat men ej inom ytterligare två år fullbordat densamma, må länsstyrelsen på framställning av arrendatorn efter ägarens hörande förklara arrendatorn berättigad att i ägarens ställe utföra odlingen och uppbära innestående odlingskostnad.

45 §.

Har torrläggning, som skall utföras för flera fastigheter i ett sammanhang, icke påbörjats inom ett år från det förrättningen vunnit laga kraft, eller har arbetet väl inom sagda tid påbörjats men ej inom ytterligare två år fullbordats, skall, på anmälan av någon bland ägarna, länsstyrelsen föranstalta om arbetets utförande. Kostnaden varde avräknad å vad som enligt 43 § innestår för den eller de fastigheters räkning, vilkas ägare det tillkommit att utföra arbetet.

46 §.

Finnes på grund av särskilda omständigheter, som inträffat efter det ströängsnämndens utlåtande vunnit laga kraft, avvikelse från den fastställda odlingsplanen erforderlig, må, på ansökan av fastighetens ägare, länsstyrelsen medgiva ändring i planen.

47 §.

Har genom laga kraft ägande beslut förklarats, att odling för fastighet skall äga rum å område, som förut icke tillhör fastigheten, eller att till denna skall läggas område, som i 23 § sägs, varde området för framtiden inräknat i fastighetens ägovälde.

48 §.

Ströängar, som enligt denna lag indragas till kronan, skola utan rubbning i skattetal å fastighet, från vilken ängarna avträdas, tilläggas kringliggande kronomark.

49 §.

Har förrättning enligt denna lag blivit kungjord på sätt i 14 § sägs, må, intill dess ärendet blivit slutligen avgjort, laga skifte, hemmansklyvning eller ägostyckning å fastigheten icke handläggas i sådana delar, som äro beroende av indragningsfrågan, med mindre delningsförrättningen fortskridit så långt, att lotterna blivit å marken utstakade.

Kungl. Maj:ts förslag:

Har, då kungörelse om förrättning enligt denna lag skall utfärdas, laga delning påbörjats och fortskridit så långt som nyss är sagt, skall med förstnämnda förrättning anstå, till dess delningen blivit fastställd.

50 §.

Då laga kraft ägande beslut om ströängars indragande till kronan föreligger, vare ängarna fria från all rätt, som i avseende å dem förut tillkommit annan; dock må nyttjanderätt och servitut äga bestånd till dess ängarna avträdas till kronan.

51 §.

Ängar, som vid förrättning enligt denna lag förklarats icke skola indragas, vare sedermera ej underkastade indragning; och skola beträffande sådana ängar de i skiftesstadgan givna bestämmelser om rågångar och om ägoutbyten äga tillämpning.

52 §.

Den rätt, som enligt gällande bestämmelser tillkommer innehavare av ströäng att av kronan erhålla virke till behövliga hägnader, hässjor och hölador, skall beträffande ängar, som vid förrättning enligt denna lag förklarats icke skola indragas, *upphöra att gälla, då tio år förflutit från det förrättningen vunnit laga kraft.*

Utskottets förslag:

52 §.

Den rätt, som enligt gällande bestämmelser tillkommer innehavare av ströäng att av kronan erhålla virke till behövliga hägnader, hässjor och hölador, skall beträffande ängar, som vid förrättning enligt denna lag förklarats icke skola indragas, *tillsvidare gälla.*

53 §.

Vad i denna lag är stadgat om ägare av fastighet, skall, där fastighet utgöres av nybygge, äga tillämpning å nybyggaren.

54 §.

Kostnad till ströängsnämnd samt till erforderlig hantlangning, så ock andra utgifter för förrättning enligt denna lag ävensom ersättning till syneman, som länsstyrelsen enligt 42 § förordnat, skola bestridas av allmänna medel enligt föreskrifter, som meddelas av Konungen.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

55 §.

Närmare bestämmelser om tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

II. *Särskilda bestämmelser i fråga om ströängar, tillhörande fastighet, varå ej idkas självständigt jordbruk, så ock beträffande hemmanslott, som består uteslutande av en eller flera ströängar.*

56 §.

Höra ströängar till fastighet, varå ej idkas självständigt jordbruk, skall ersättning för ängarna utgå i penningar med belopp, vartill ängarna varda av ströängsnämnden uppskattade. I dylikt fall skola jämväl indragas sådana ängar, som eljest enligt 5 § må vid fastighet bibehållas.

Ersättning, varom här är sagt, må ej i något fall för hektar räknat sättas högre än till åttio kronor för ströängar, som i befintligt skick kunna brukas till årlig slåtter, och tjugu kronor för ströängar, som ej kunna till sådan slåtter brukas.

57 §.

Vad i 56 § är föreskrivet skall jämväl äga tillämpning, då hemmanslott består uteslutande av en eller flera ströängar; dock må med hänsyn till hemmanslottens andel i samfällighet ersättningen kunna ökas med högst femton procent av det värde, vartill själva ängarna skattas.

Ändå att samtliga till hemmanslotten hörande ägor i följd av indragningen införlivas med kronomarken, skall, utan ändring av hemmanets i jordeboken upptagna mantal, lotten i jordregistret bibehållas såsom särskild fastighet. Ej må indragningen medföra ändring i lottens ansvarighet för allmänna besvär och fordringar, som åtnjuta förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken. Däremot vare lotten, då laga kraft ägande beslut om indragningen föreligger, fri från inteckning, som däri meddelats.

58 §.

I fall, som i 56 eller 57 § sägs, äge fastighetens ägare påfordra ströängarnas indragande enligt de i denna lag givna allmänna bestämmelser, så framt han till odlingsområde anvisar mark, som är belägen

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

inom fastighetens egentliga ägoområde eller, där fråga är om hemmanslott, bestående uteslutande av ströängar, å någon av ängarna och denna mark finnes till odling lämplig.

59 §.

Utgår ersättning på sätt i 56 eller 57 § sägs och är fastigheten intecknad, skall ägodelningsrättens ordförande, så snart laga kraft ägande beslut om ströängarnas indragning föreligger, ombesörja, att å nästa rättegångsdag under lagtima ting i inteckningsprotokollet antecknas, att ängarna eller i fall, som avses i 57 §, hemmanslotten icke vidare besväras av inteckningen.

60 §.

Ersättning, som utgår på sätt i 56 eller 57 § sägs, skall av länsstyrelsen utbetalas, så snart beslutet om ängarnas indragning äger laga kraft.

Besväras fastigheten av sökt eller beviljad inteckning för fordran eller för avkomst eller annan förmån, som upplåtits att utgå av fastigheten, eller kan fastigheten, jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens hand häfta för ogulden köpeskilling, må ersättningen icke till ägaren utbetalas, med mindre han styrker, att vederbörande rättsägare lämnat sitt medgivande därtill. Gitter fastighetens ägare ej visa sådant medgivande, skall länsstyrelsen fördela beloppet mellan rättsägarna i den ordning, som är stadgat för fördelning av köpeskilling för utmätningsvis såld fast egendom.

Kallelse till sammanträde för fördelningen skall genom länsstyrelsens försorg med posten sändas till fastighetens ägare samt inteckningshavare, som äga rätt till betalning ur ersättningen. Är inteckningshavare okänd, låte länsstyrelsen införa kungörelse i allmänna tidningarna och tidning inom orten minst fjorton dagar före sammanträdet.

61 §.

Utfaller vid fördelning enligt 60 § av ersättning för ströängar, tillhörande fastighet, som avses i 57 §, likvid å intecknings huvudstol, vare inteckningen till motsvarande belopp utan verkan.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

62 §.

Är i fall, som i 56 eller 57 § avses, fastigheten intecknad gemensamt med en eller flera andra fastigheter, skola dessa icke häfta för intecknat belopp, varför betalning utfallit vid fördelning av ersättning för ströängarna.

63 §.

Har likvid utfallit å huvudstol av inteckning, som enligt 61 eller 62 § delvis är utan verkan, åligger det länsstyrelsen att, sedan fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, ofördröjligen därom göra anmälan hos domaren och tillika insända fördelningslängden; och skall å nästa rättegångsdag under lagtima ting om förhållandet göras anteckning i inteckningsprotokollet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1922.

2) Lag

huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark.

Med upphävande av lagen den 25 maj 1917 huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark förordnas som följer:

Höra till fastighet inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark ängar utom fastighetens egentliga ägoområde (ströängar) och sökes hos länsstyrelsen tillstånd till ägostyckning, varigenom skulle bildas en eller flera lotter, som jämlikt bestämmelserna i 3 § av lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning äro att anse såsom tjänliga för jordbruk, må ej tillstånd meddelas, med mindre ängarna äro avsedda att läggas till sådan lott.

Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning å ängar, som vid förrättning enligt lagen den — — — om ströängars indragande till kronan bibehållits under fastighet.

Kungl. Maj:ts förslag: *Utskottets förslag:*

3) **Lag**

om förbud mot avsöndring av ströängar inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark.

Med upphävande av lagen den 25 maj 1917 om förbud mot avsöndring av ströängar inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark förordnas, att inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmark ängar utom fastighets egentliga ägoområde (ströängar) ej må genom avsöndring skiljas från fastigheten i annat fall än då äng, som är belägen å kronomark, överlåtes å kronan eller äng inom allmänning överlåtes å delägarna i allmänningen eller ock Konungen med hänsyn till särskilda omständigheter lämnar tillstånd till avsöndringen.

Vad sålunda är stadgat äge dock ej tillämpning å ängar, som vid förrättning enligt lagen den — — — om ströängars indragande till kronan förklarats icke skola indragas, ej heller då avhandling rörande jordavsöndring blivit upprättad före den 1 mars 1917 och till länsstyrelsen ingivits för fastställelse före den 26 maj 1917.

B) att riksdagen må till bestridande av kostnaderna för ströängars indragande till kronan under nionde huvudtiteln å extra stat för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Stockholm den 10 maj 1921.

På sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1921.